

**Рішення разової спеціалізованої вченої ради ДФ 26.133.100
про присудження ступеня доктора філософії**

Здобувачка ступеня доктора філософії Тимофєєва Галина Вікторівна 1972 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 1999 році закінчила магістратуру Донецької державної академії управління за спеціальністю «Менеджмент організацій», з березня 2018 року працює молодшим науковим співробітником бібліотеки Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, а з березня 2023 року за сумісництвом – викладач кафедри філософії та релігієзнавства Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Філософія».

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.100 Київського столичного університету імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ, від 27 листопада 2025 року № 765, у складі:

Голова разової спеціалізованої вченої ради:

ЛОМАЧИНСЬКА Ірина Миколаївна, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Рецензент:

ПАСЬКО Ярослав Ігорович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Офіційні опоненти:

ДЗЬОБАНЬ Олександр Петрович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

БОРІНШТЕЙН Євген Русланович, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик Навчально-наукового інституту музичного і перформативного мистецтва та соціокультурних практик Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

СЛЮСАР Вадим Миколайович, доктор філософських наук, доцент, завідувач кафедри журналістики та філософських студій Факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя Державного університету «Житомирська політехніка».

На засіданні 13 січня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 033 Філософія Тимофєєвій Галині Вікторівні на підставі прилюдного захисту дисертації «Трансформація соціальних інститутів у мережевому суспільстві: інформаційний вимір».

Дисертацію виконано у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ.

Науковий керівник: АЛЕКСАНДРОВА Олена Станіславівна, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація Тимофєєвої Галини Вікторівни «Трансформація соціальних інститутів у мережевому суспільстві: інформаційний вимір», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 033 Філософія, є завершеною, самостійною роботою, що містить науково обґрунтовані результати, актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення і відповідає п. 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої

вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 (зі змінами) та Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. №261 (зі змінами). Дисертація Тимофєєвої Галини Вікторівни та наукові публікації, в яких висвітлено наукові результати дисертації, виконано на високому науковому рівні з дотриманням академічної доброчесності; Тимофєєва Галина Вікторівна на високому рівні оволоділа методологією наукової та педагогічної діяльності, набула теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Здобувачка вільно володіє матеріалом.

Основні ідеї та результати дисертаційного дослідження викладені в 14 публікаціях, 4 статті у виданні, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 2 статті (усі у співавторстві) у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, 8 публікацій, в яких додатково відображені наукові результати дослідження.

1. Тимофєєва Г.В. Філософсько-методологічні підходи до дослідження інформації в контексті змін суспільних парадигм. Культурологічний альманах, 2023. Вип. 3. С. 228-236. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.3.32>.

2. Тимофєєва Г.В. Інформаційні технології та трансформація соціальних структур. Вісник Львівського університету. Серія: філософсько-політологічна, 2024. № 56. С.131-144. <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.56.15>.

3. Tymofieieva H. Communicative products of social networks and the Internet as a social glue in times of social crises and disasters. Skhid, 2024, 6(1), 61–67. <https://doi.org/10.28925/2411-3093.2024.618>.

4. Tymofieieva H. Value priorities in labor behavior of Ukrainian war refugees. Skhid, 2024, 6(3), 32–38. <https://doi.org/10.21847/2411-3093.634>

У дискусії взяли участь члени разової спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

БОРІНШТЕЙН Євген Русланович, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик Навчально-наукового інституту музичного і перформативного мистецтва та соціокультурних практик Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», зауваження:

1. шановна дисертантка, звернувши увагу на значущість соціального (ключові слова: «соціальний інститут», «соціальна мережа»), дуже мало уваги приділяє культурному (хоча в ключових словах присутня «культурна конвергенція») і, як наслідок, соціокультурному. Але саме поєднання соціального та культурного є, на мій погляд, основою системного розуміння трансформаційних процесів, які відбуваються у сучасному світі;

2. дисертантка у підрозділі 2.1. «Інформаційні концепти трансформації соціальних інститутів в мережевому суспільстві» добре висвітлила проблеми сім'ї як соціального інституту у сучасному суспільстві, але я не згоден з її висновком: «Отже, сучасною сім'єю (європейсько-американського зразка) все більше оволодіває логіка стосунків, покладена в основу функціонування мережі – горизонтальна (егалітарна) форма організації взаємовідносин, стирання меж між публічним і приватним, відчуття тимчасовості та свободи при одночасному прагненні до кооперації за умови співпадіння бажань та інтересів» (с. 90). На мій погляд, сім'я європейського та американського зразка – це різні речі і цифри дітей в сім'ї американській та європейській це підтверджують, та що дисертантка розуміє під європейською сім'єю взагалі, бо країни в Європі дуже різні? Я усвідомлюю, що це питання ще й до демографів, але коли дисертантка робить такий висновок, то потрібно, щоб він мав якусь серйозну базу досліджень;

3. з моєї точки зору, коли у темі зазначається цифровий вимір, то

потрібно було б більше уваги приділити проблемі цифровізації суспільства взагалі та значенню цифровізації українського суспільства в умовах російської агресії.

ДЗЬОБАНЬ Олександр Петрович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, зауваження:

1. У підрозділі 1.1 при зверненні до історії поглядів на феномен інформації спостерігається певний «розрив»: з поля зору дисертантки «випав» період між 17 та 20 століттями (Кант, представники романтизму, лінгвістичний напрям, позитивізм (Конт). Крім того, погляди сучасних вітчизняних дослідників інформації, зокрема вітчизняних, також не знайшли відображення у тексті підрозділу.

2. Ведучи мову в підрозділі 2.1 про трансформацію обрядності та ритуальних практик, дисертантка зазначає, що «закріпленню цих мережевих практик на інституційному рівні сприяє те, що із залученням індивіда до їхнього здійснення вони розкривають його екзистенційний потенціал. Це своєю чергою уможливорює формування та зміцнення певних життєвих стратегій, сприяє набуттю різноманітних ідентичностей, успішній соціалізації та отриманню суспільної апробації» (с. 92). Разом з тим, про негативні сторони таких мережевих практик не згадується, в результаті чого складається враження про деяку однобічність досліджених феноменів.

3. При аналізі політичних і економічних інструментів сучасного суспільства у підрозділі 2.1. варто було б більше уваги приділити саме інформаційним аспектам їх функціонування і трансформації, як того вимагає назва підрозділу.

4. У підрозділі 3.1, розглядаючи подвійну присутність освітньої організації у фізичному та віртуальному просторах, дисертантка веде мову про «транзит освітніх спільнот (різних рівнів освіти) в соціальні мережі.» (с. 151), висвітлюючи його виключно з позитивного боку. Разом із тим, сам соціокультурний феномен соціальних мереж приховує у собі чимало кількості

загроз як морально-психологічного, так і когнітивного характеру. Про такі загрози й небезпеки у тексті, на жаль, не йдеться, що свідчить про недостатню критичність дисертантки при дослідженні інституту освіти. До того ж формування критичного мислення як маркера адекватності та достовірності отримуваної та засвоюваної людиною інформації у мережових умовах відрізняється амбівалентністю, про що у тексті, на жаль, не йдеться (с. 160-161). Складається враження, що сучасне мережеве суспільство та його інститути, зокрема інститут освіти, однозначно сприяє формуванню критичного мислення, хоча сучасна соціокультурна практика свідчить якраз про протилежне.

5. Переважна більшість точок зору дослідників, на які є посилання у тексті дисертації, подаються дисертанткою некритично. Складається враження, що дисертантка цілком погоджується з усіма наявними точками зору на досліджуваний об'єкт, що не сприяє належному рівню критичності наукового тексту.

6. У тексті дисертації мають місце й інші, хоча й несуттєві, але прикрі недоліки. Це стосується стилістики тексту, неточностей у назвах підрозділів у змісті й у тексті тощо. Крім того, у дисертації відсутній додаток № 1 (список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію результатів дисертації).

ПАСЬКО Ярослав Ігорович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, зауваження:

1. Авторка справедливо відзначає, що рушієм інформаційних процесів «виступають інтелектуали, які є критично важливими для: 1) інновацій, 2) управління ..., 3) прийняття рішень (с.27). Вона побіжно згадує Гелбрейта, Бела, Кастельса, Дракера. Втім поза суттєвої уваги дослідниці проходить важливий теоретичний дискурс пов'язаний з ідеями «нового класу». Йдеться про визначальну роль інтелектуалів в зміні існуючого індустріального

соціального порядку, провідну роль інтелектуальної мережі в запровадженні іновацій. Вважаю, що дослідниці бажано було б більш детально проаналізувати даний концепт «нового класу», який є вельми важливим в контексті еволюції соціальних інститутів. Доречно було б уважно придивитись до ідей Алвіна Гоулднера, які він виклав, зокрема, в роботі «The Future of Intellectuals and the Rise of the New Class», а також використати надбання угорського соціолога Івана Селеньї «The Three Waves of New Class Theories», які є вельми значимими для усвідомлення ролі інтелектуалів в процесі посилення інформаційного дискурсу.

2. Дослідниця суттєву увагу приділяє проблематиці соціальних трансформацій(69-70). Авторка згадує кількох видатних теоретиків соціальних змін, зокрема, Шпенглера, Тойнбі, Вебера, Маркса. Втім, як на мене, принципово важливим було б показати і більш сучасні підходи до цієї проблематики. Йдеться про ідеї Ш.Ейзенштадта, Л.Бальцеровича, З.Краснодебського, Яна Кофмана, Яцека Кохановича, В.Кула, які використовуючи сучасний емпіричний і теоретичний інструментарій піддають аналізу процеси трансформації старих соціальних інститутів. Варто було б, до певної міри, зробити порівняльний аналіз щодо того, а в який спосіб інформаційний фактор спрацьовує в процесі змін в умовах різних культурних та історичних контекстах. В процесі осмислення «комунікативної взаємодії»(с.73) Габермаса, можливо, варто було б виділи роль «життєвого світу», який дуже часто відіграє провідну і рятівну роль в процесі обмеження адміністративної «системи», домінуючої ролі стратегічних цілераціональних факторів, які часто працюють на дегуманізацію соціуму. Бажано було б більш детально простежити теоретичну дискусію між Габермасом та Луманом, які наводять власні інтерпретації щодо еволюції соціальних інститутів і ролі комунікації в цих процесах. Полеміка європейських вчених є важливою, зокрема, і для чіткої світоглядної позиції самого дисертанта, який не досить чітко окреслює авторські пріоритети.

3. Тимофєєва Г.В справедливо відзначає, що мережеве суспільство це не тільки зміна технологій, але й глибинна трансформація мережевих взаємодій... виникнення мережевого індивідуалізму... Авторка відзначає, що «мережеве суспільство є новим етапом розвитку де технології і інформація створюють нові форми соціальної організації»(с.84) Втім, залишається незрозумілим, а чому в одних суспільствах ми спостерігаємо суттєвий вплив інформаційних технологій, інформаційного середовища на освітні, політичні, економічні культурні процеси, а в інших, на жаль, ні.

4. Здобувач цілком доречно стверджує, що «має місце «втрата контролю над власним життям в результаті інформаційної імплзії та інформаційного голоду»(с.129), але на жаль лише констатує наявність проблеми. Вона часто оминає обґрунтування ціннісно-нормативних проблем які є невід'ємні від розвитку інформаційної цивілізації і вимагають більш глибокого осмислення соціальних дисбалансів, які мають місце в суспільствах, які є ретрансляторами процесів зовнішнього впливу. Поза увагою дослідниці залишається питання, а якою мірою анахронічні соціальні інститути, зокрема, українські можуть взагалі адаптуватися до інформаційних викликів, адже це не тільки технологічна проблема.

5. Недостатньо зрозумілим в контексті міркувань авторки залишається питання, а за допомоги яких складових людина, в умовах тотальної цифрової трансформації, впливу інформаційних мереж, може захистити свій життєвий світ, своє «я» від маніпуляцій, фейків і всього того ,що насправді є ворогом автентичної демократії та громадянського суспільства. В чому автор дослідження вбачає суттєві запобіжники проти наявних дегуманістичних тенденцій.

СЛЮСАР Вадим Миколайович, доктор філософських наук, доцент, завідувач кафедри журналістики та філософських студій Факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя Державного університету «Житомирська політехніка», зауваження:

1. У підрозділі 2.1 коло соціальних інститутів окреслюється – сім'я ритуал (як частина культури), освіта, релігія, політика, економіка. Методологічна чіткість викладу могла би бути посилена шляхом короткого експліцитного уточнення причин вибору саме цих інституційних сфер як репрезентативних для аналізу трансформацій у мережевому суспільстві. Крім того, доцільним виглядало б чіткіше підкреслити, що залучення ідей, а не комплексних теорій конкретних науковців у межах підрозділу здійснюється не фрагментарно, а в контексті комплексного теоретико-методологічного підходу, який інтегрує функціональний, інституціональний та комунікативний виміри аналізу.

2. Видається доцільним чіткіше окреслити епістемологічний статус поняття «Інформаційний голод»: чи розглядається воно передусім як психофізіологічний стан індивіда, як соціально зумовлений феномен дефіциту смислів і довіри, чи як медіакомунікативний ефект, пов'язаний із логікою функціонування цифрового середовища? Таке уточнення сприяло б підвищенню концептуальної визначеності терміна та уникненню можливих неоднозначних інтерпретацій у різних теоретичних контекстах.

3. Недостатньо розгорнутим залишається аналіз феномену постправди як специфічного режиму функціонування інформації в цифровому середовищі. З огляду на те, що постправда безпосередньо пов'язана з механізмами маніпуляції, емоціалізації, публічного дискурсу, розмиванням меж між фактом і інтерпретацією, її концептуальне осмислення у межах заявленої проблематики могло б суттєво посилити теоретичну та прикладну значущість дисертаційної роботи окрема в контексті аналізу трансформацій легітимності та довіри до сучасних соціальних інститутів.

4. Методологічно доцільним виглядало б чіткіше змістити акценти в бік цифрової стійкості, розглядаючи освітньо-науковий континуум не лише як інститут формалізації інформаційного простору, а й як ключовий механізм формування навичок критичного мислення, відповідального використання цифрових технологій та етичної взаємодії з інформацією. Аналогічно, концепт

«цифрової людини» в 3.3 міг би бути осмислений не тільки як агент інституційних змін і носій нових форм суб'єктності, але й як суб'єкт, здатний до рефлексивної адаптації та відновлення в умовах цифрових викликів. Крім того, інтеграція ключових положень концепції «Суспільство 5.0» (з її людиноцентричним підходом, орієнтацією на гармонізацію технологічного розвитку та соціальних цінностей, а також наголосом на використанні цифрових інновацій для підвищення якості життя) могла б суттєво посилити аналітичний та прогностичний потенціал зазначених підрозділів.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.100 присуджує Тимофєєвій Галині Вікторівні ступінь доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 033 Філософія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 26.133.100

Ірина ЛОМАЧИНСЬКА
Ірина ЛОМАЧИНСЬКА